Č.j.: S 6/99-240 V Brně dne 25. 3. 1999

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže rozhodl ve správním řízení zahájeném dne 25. ledna 1999 z vlastního podnětu podle § 18 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve spojení s § 12 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. ve věci možného porušení § 3 tohoto zákona účastníkem řízení, jímž je společnost

EAST TRADING COMPANY, spol. s r. o., se sídlem Václavské nám. 808/66, 110 00 Praha 1 – Nové Město, IČ 60 77 59 63, zastoupená jednatelem Luigi Basco Perucchinim, ve správním řízení zastoupená JUDr. Josefem Corradinim, advokátem v Ostravě, Valova 24, na základě plné moci ze dne 4. února 1999,

t a k t o :

1. Účastník řízení tím, že v kupních smlouvách (v čl. IV, bod 3 a 6 a v čl. XI, bod 3 a 4, resp. čl. IV, bod 6 a čl. XII, bod 3 a 4) uzavíraných v letech 1998 a 1999 s kupujícími - maloobchodními prodejci zavázal kupující prodávat jím dodávané elektrospotřebiče značky ARDO za maloobchodní prodejní ceny jím stanovené, porušil ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 63/1991 Sb. ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb., neboť shora označená ustanovení kupních smluv, obsahující dohody o přímém určení ceny pro spotřebitele ve smyslu § 3 odst. 2 písm. a) téhož zákona, jsou zakázanými a neplatnými dohodami narušujícími hospodářskou soutěž na trhu domácích elektrospotřebičů (tzv. bílé techniky) v České republice.

2. Účastník řízení tím, že v kupních smlouvách (v čl. VII, bod 4 a čl. XI, bod 3, resp. čl. VIII, bod 4 a čl. XII, bod 3) uzavíraných v letech 1998 a 1999 s kupujícími - maloobchodními prodejci zavázal tyto smluvní prodejce, aby neprodávali jím v ČR výhradně dodávané elektrospotřebiče značky ARDO jiným prodejcům, porušil ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 63/1991 Sb. ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb., neboť shora označená ustanovení kupních smluv jsou zakázanými a neplatnými dohodami narušujícími hospodářskou soutěž na trhu domácích elektrospotřebičů (tzv. bílé techniky) v České republice.

3. Podle § 11 odst. 1 písm. d) zákona č. 63/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů se účastníku řízení zakazuje plnění dohod uvedených pod body 1 a 2 výroku.

4. Za porušení zákazu uvedeného v § 3 odst. 1 zákona č. 63/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů se společnosti EAST TRADING COMPANY, spol. s r. o., ukládá v souladu s § 11 odst. 1 písm. h) a § 14 odst. 4 téhož zákona pokuta ve výši

800 000,- Kč

(slovy: osm set tisíc korun českých).

Pokuta je splatná do 10 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí na účet Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže u České národní banky, pobočka Brno, číslo účtu 3754-24825-621/0710, konst. symbol 1148, var. symbol 60 77 59 63.

5. V souladu s ustanovením § 11 odst. 1 písm. e) zákona č. 63/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů se společnosti EAST TRADING COMPANY, spol. s r. o., ukládá tato povinnost k nápravě:

- navrhnout kupujícím – maloobchodním prodejcům nové znění kupní smlouvy tak, aby neobsahovala:

a) závazek kupujících prodávat elektrospotřebiče značky ARDO za maloobchodní ceny stanovené společností EAST TRADING COMPANY, spol. s r. o.,
b) závazek kupujících neprodávat elektrospotřebiče značky ARDO dalším prodejcům.

Lhůta pro splnění výše uvedené povinnosti k nápravě se stanoví do 60 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí, přičemž v této lhůtě účastník řízení předloží Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže návrh kupní smlouvy v upraveném znění a doklad, že s návrhem nového znění kupní smlouvy seznámil kupující.

O d ů v o d n ě n í :

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad") zahájil dne 25. 1. 1999 z vlastního podnětu správní řízení se společností EAST TRADING COMPANY, spol. s r. o. (dále jen „ETC“) ve věci možného porušení § 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. (dále jen „zákon" nebo „zákon o ochraně hospodářské soutěže"). Možné porušení uvedeného ustanovení zákona bylo spatřováno v jednání účastníka řízení, jímž zavazuje obchodní partnery (kupující, maloobchodní prodejce) k dodržování prodejních cen. Toto jednání může vést k narušení hospodářské soutěže na trhu daného zboží.

Úřad zahájil předběžné šetření na základě podnětu pana N. S., prodejce elektrospotřebičů (podnět čj. P 27/99-240 není součástí správního spisu). N. S. ve svém podání poukázal na čl. XII, body 3 a 4 kupní smlouvy, kterou s ETC uzavřel pro letošní rok. V článku XII kupní smlouvy je pod bodem 3 mj. stanoveno, že prodávající (ETC) má právo od smlouvy odstoupit, jestliže kupující (N. S.) poškozuje maloobchodní spotřebitele tím, že se sám bezdůvodně obohacuje neodůvodněným překračováním doporučených cen výrobků značky ARDO. V bodě 4 téhož ustanovení kupní smlouvy si pak ETC vyhrazuje právo kontroly maloobchodních prodejen kupujícího a vyhrazuje si právo provádět opatření v případě zjištění závad při prodeji, zejména při nedodržování dohodnutých maloobchodních cen zboží značky ARDO. Ke kupní smlouvě bylo přiloženo sdělení, adresované společnosti ETC, v němž se uvádí, že podepsaný hodlá prodávat výrobky s obchodním označením ARDO na svých maloobchodních prodejnách za doporučené ceny, uvedené v ceníku ETC. Současně podepsaný prohlašuje, že k tomuto rozhodnutí dospěl po zralé úvaze, po vyhodnocení cen konkurenčních výrobků a s ohledem na své obchodní zájmy. Toto sdělení ovšem nepsal pan N. S., ale bylo mu ze strany ETC předáno k podpisu spolu s kupní smlouvou.

N. S. dále uvedl, že nakupuje zboží od ETC na základě nabídkového ceníku vydávaného společností ETC. Poslední sloupec ceníku je označen jako „MO cena včetně DPH“ a obsahuje ceny, které N. S. musí pod pohrůžkou „opatření“ ve svém obchodě dodržovat. Při kontrole cen v prodejně ho dealer ETC informoval, že nedodržování prodejních cen by vedlo k zastavení dodávek výrobků značky ARDO. „Opatřením“ podle čl. XII, bod 4 kupní smlouvy v případě nedodržování maloobchodních cen zboží značky ARDO by podle vyjádření dealera ETC byla finanční sankce – změna lhůty splatnosti faktur, změna rabatu (snížení) a vypovězení smlouvy.

Na základě tohoto podnětu od pana N. S. zahájil Úřad se společností ETC správní řízení čj. S 6/99-240, neboť popsané a kupní smlouvou doložené jednání ETC vedlo Úřad k podezření, že ze strany ETC dochází k nedovolenému narušování hospodářské soutěže na trhu.

Zjištěné skutečnosti a důkazy

Z výpisu z obchodního rejstříku bylo zjištěno, že společnost ETC byla zapsána do obchodního rejstříku dne 30. 3. 1994. Předmětem jejího podnikání je koupě zboží za účelem dalšího prodeje a prodej, zprostředkování obchodů, výroba, instalace a opravy chladících zařízení, výroba a opravy elektrických šicích strojů a elektrických přístrojů pro domácnost a silniční motorová doprava. Společníky ETC jsou polská firma EAST TRADING COMPANY Sp. z o. o. se sídlem ve Varšavě a fyzická osoba Arch. Ing. Janusz Zygmunt s bydlištěm v Polsku. Základní jmění společnosti ETC přesahuje 10 mil. Kč (ve spise list č.8).

Podle informací zveřejněných na Internetu či sdělených účastníkem řízení vstoupila firma ETC na tuzemský trh v polovině roku 1994 jako výhradní dovozce výrobků značky ARDO. Výrobní základnou a výhradním dodavatelem je firma Antonio Merloni S.p.A., se sídlem ve Fabrianu v Itálii. V zemích střední a východní Evropy má v rámci společnosti Antonio Merloni S.p.A. exkluzivitu na dovoz a distribuci elektrospotřebičů značky ARDO firma ETC. Sortiment zboží se značkou ARDO čítá asi 60 položek domácích elektrospotřebičů a výrobků pro domácnost. Jsou to především chladničky, mrazničky, pračky, myčky, sušičky na prádlo, odsavače par a mikrovlnné trouby. Další informací zveřejněnou na Internetu byla prezentace akce „prima ceny“ – zobrazení 18 praček s uvedením původních a nových – snížených cen.

Dne 4. 2. 1999 se v sídle Úřadu konalo ústní jednání se společností ETC, na němž poskytla vyžádané podklady (kupní smlouvy, ceníky, výsledovku atd.) a vyjádření k předmětu správního řízení. Z předložených informací vyplynulo, že kupní smlouvy s maloobchodními prodejci jsou uzavírány od roku 1998. K 2. 2. 1999 bylo uzavřeno 1 206 kupních smluv. V předchozích letech společnost ETC dodávala zboží značky ARDO do velkoobchodů, které následně zásobovaly maloobchody. Od 1. 1. 1998 došlo ke změně distribuce, kdy zboží je prostřednictvím poboček ETC dodáváno přímo do maloobchodů a kupní smlouvy jsou sjednávány přímo s maloobchody. Společnost ETC sama provozuje 4 maloobchodní prodejny.

Kupní smlouva

Kupní smlouvy s odběrateli jsou uzavírány na jednotném tiskopise. V roce 1998 kupní smlouva obsahovala 11 článků (vzorová smlouva ve spise na listech č. 24 – 27), pro rok 1999 byl do smlouvy nově zařazen článek VI. – nebezpečí škody na zboží, a tudíž přečíslovány následující články (vzorová smlouva ve spise na listech č. 313 – 314). K jiným změnám v textu kupní smlouvy nedošlo. Částečně odlišné tiskopisy kupních smluv užívalo oblastní středisko ETC v Olomouci – viz níže (vzorová smlouva ve spise na listech č. 20 – 23).

Podle čl. I kupní smlouvy je stranou prodávající společnost ETC, stranou kupující pak maloobchodní prodejce. Předmětem plnění je zboží značky ARDO, které prodávající prodává a kupující kupuje z nabídky prodávajícího za dohodnutou cenu. Nedílnou součástí smlouvy je objednávkový list a nabídkový ceník. Je sjednána povinnost kupujícího zaplatit prodávajícímu kupní cenu v momentě převzetí dodávky zboží, přičemž prodávající může na základě zkušeností dohodnout s kupujícím jiné termíny splatnosti.

Podle čl. IV, bod 6 kupní smlouvy bude kupující aktualizovat veškeré ceny zboží, které odebral podle této smlouvy, má je dosud na skladě a je určeno k dalšímu prodeji, v souladu s pokyny prodávajícího.

Část smluv uzavíraná v roce 1998 oblastní pobočkou ETC v Olomouci obsahovala navíc v čl. IV, pod bodem 3 kupní smlouvy ustanovení, že kupující je povinen dále realizovat (tj. prodávat) veškeré zboží, které odebere, za maloobchodní ceny uvedené v ceníku prodávajícího.

Podle čl. V kupní smlouvy dodané zboží zůstává ve vlastnictví ETC a odklad vlastnického práva kupujícího ke zboží trvá do doby, než kupující zaplatí prodávajícímu celou kupní cenu.

Čl. VII, bod 4 tiskopisu kupní smlouvy používaného v roce 1998 (čl. VIII, bod 4 tiskopisu kupní smlouvy používaného v roce 1999) stanoví, že kupující, tj. maloobchodní prodejce není oprávněn zboží dále realizovat, tj. prodávat (maloobchodníkům) za účelem jeho dalšího prodeje konečným spotřebitelům.

V čl. XI (v r. 1998), resp. v čl. XII (v r. 1999) kupních smluv se pod bodem 3 uvádí, že prodávající má právo od smlouvy odstoupit, jestliže kupující poškozuje kupující, tj. maloobchodní spotřebitele tím, že se sám bezdůvodně obohacuje neodůvodněným překračováním doporučených cen výrobků značky ARDO. Prodávající má právo od smlouvy odstoupit také v tom případě, jestliže kupující prodává výrobky značky ARDO jiným prodejcům. V bodu 4 téhož článku je stanoveno, že ETC si vyhrazuje právo kontroly maloobchodních prodejen kupujícího a právo provádět opatření v případě zjištění závad při prodeji, zejména při nedodržování dohodnutých maloobchodních cen výrobků značky ARDO.

K některým kupním smlouvám společnost ETC přiložila dopis označený jako „sdělení“, jímž maloobchodní prodejce firmě ETC sděloval, že hodlá prodávat výrobky s obchodním označením ARDO na svých maloobchodních prodejnách za doporučené ceny uvedené v ceníku ETC. Současně prohlašuje, že k tomuto rozhodnutí dospěl po zralé úvaze, po vyhodnocení cen konkurenčních výrobků a s ohledem na své obchodní zájmy (ve spise list č. 317). Podle vyjádření právního zástupce ETC toto sdělení psala sama společnost ETC. Povinností každého obchodního zástupce totiž je, projednat s maloobchodem, za jaké ceny bude prodávat.

Přílohou kupní smlouvy je též nabídkový ceník firmy ETC. Ceníků je několik druhů (ve spise listy 62 – 146). Odběratelé jsou rozděleni podle významu a podle množství odebíraného zboží do skupin, každá skupina má jinou výši marže (od 15 do 25%). Všechny ceníky jsou členěny do 4 sloupců: první obsahuje typ výrobku, druhý kupní cenu bez DPH, třetí kupní cenu s DPH a čtvrtý je označený „MO cena včetně DPH“. Kupní ceny spotřebičů se v jednotlivých cenících liší, MO cena včetně DPH je naopak vždy stejná. Např. kupní cena pračky A 500 je v ceníku označeném III z 9. 11. 1998 stanovena na 7 059,- Kč bez DPH, v ceníku JJJ na 7 120,- Kč, v ceníku AAA na 6 603,- Kč apod. MO cena včetně DPH tohoto typu pračky činí podle všech ceníků 9 990,- Kč. Ceníky byly v roce 1998 upravovány 2x, k 1. 7. 1998 a k 9. 11. 1998. V období od 10. 11. 1998 do 28. 2. 1999 platil pro maloobchodní prodejce, zařazené do akce „Prima ceny ARDO“, nový ceník pro pračky uvedené v letáku této akce.

Akce „Prima ceny ARDO“ byla prezentována jednak na Internetu, jednak na letácích, které byly k dispozici v prodejnách (ve spise list č.182). Akce probíhala od listopadu 1998 do konce února 1999. V letáku bylo vyobrazeno 18 typů automatických praček značky ARDO, u každé z nich byla uvedena původní cena a nová snížená prodejní cena. Mnozí z prodejců opatřili leták razítkem své prodejny, čímž deklarovali, že jde o jejich vlastní prodejní ceny.

Výpovědi svědků

Úřad v rámci správního řízení vyslechl 2 svědky – maloobchodní prodejce, odběratele zboží ARDO od ETC. Prvním z nich byl pan J. D., který vypovídal dne 16. 3. 1999 (spis listy č. 217 - 220).

Svědek uvedl, že od r. 1995 provozoval velkoobchod, z něhož prodával obchodníkům zboží zn. ARDO. Už v té době ETC požadoval prodej za jím doporučené ceny. Z ETC chodívaly kontroly na dodržování prodejních cen. Svědek musel dbát na to, aby jak v jeho maloobchodních prodejnách, tak ve všech ostatních prodejnách, kam dodával zboží ARDO, byly dodržovány ceny doporučené ETC. Pokud tato podmínka nebyla splněna, dealer ETC mu zakázal dodávat do těch prodejen, které nedodržovaly maloobchodní ceny. V současné době svědek jako provozovatel maloobchodů odebírá od ETC pouze pračky. Prodává je za ceny uvedené v ceníku ETC. Kontroly prodejních cen spotřebičů ARDO byly v prodejnách podle vyjádření svědka běžné. Poté, co svědek odmítl před časem mluvit se zástupci ETC, nikdo ho od té doby nekontaktoval. Pravomoc ke kontrolám cen má pan J. P. z pracoviště ETC v Mostě na základě zmocnění. Na otázku Úřadu, zda svědek může prodávat zboží značky ARDO dalším prodejcům, svědek odpověděl, že ne, tuto činnost má smlouvou zakázanou, i když z počátku žádosti o dodávky byly.

Druhým svědkem byla paní J. F., pracovnice firmy E. (ve spise listy 222 - 224), jež v roce 1998 nakupovala od ETC zboží na základě uzavřené kupní smlouvy. V loňském roce nakupovali především odsavače par a uhlíkové filtry k nim. Pro letošní rok opět měli zájem o odběr tohoto sortimentu od ETC, avšak obchodní zástupkyně ETC telefonicky vyjádřila požadavek, aby firma E. odebrala a vystavila v prodejně 2 – 3 pračky nebo ledničky značky ARDO. Protože prodejna E. je zaměřena na menší spotřebiče, nemohou ve firmě E. na požadavek vystavování 3 spotřebičů přistoupit. Z toho důvodu nebyla mezi ETC a firmou E. uzavřena kupní smlouva pro letošní rok. Filtry do odsavačů par značky ARDO nemůže firma E. jinde než přímo v ETC nakoupit, takže nemůže vyhovět zákazníkům, kteří si u ní odsavače ARDO koupili a nyní ve stejné prodejně požadují filtry do těchto odsavačů.

Písemná vyjádření prodejců

Úřad požádal asi 50 maloobchodních prodejců ze seznamu 1 206 smluvních partnerů ETC, který v rámci řízení společnost ETC Úřadu předložila, o písemné vyjádření k několika položeným otázkám. První otázkou Úřadu bylo, zda přílohou kupní smlouvy bylo „sdělení“ adresované firmě ETC, jímž maloobchodní prodejce vyjadřuje svoji vůli prodávat za ceny uvedené v ceníku ETC. Většina dotázaných odpověděla, že skutečně takové sdělení společně s kupní smlouvou dostali a podepsali je.

Další otázky směřovaly ke zjištění, zda prodejci zboží značky ARDO dodržují ceny stanovené v nabídkovém ceníku ETC ve sloupci označeném „MO cena včetně DPH“. Opět většina smluvních partnerů společnosti ETC odpověděla a příp. doložila, že prodávají za ceny stanovené ceníkem ETC. Totéž platí pro ceny zboží zařazené do akce „Prima ceny ARDO“, která probíhala od listopadu 1998 do konce února 1999. Zde též většina prodejců nabízela pračky značky ARDO za ceny uvedené v samostatném letáku pro tuto akci, který byl k dispozici zákazníkům přímo v prodejnách.

Jakým způsobem prodejci chápali kupní smlouvu a jak podle ní jednali, dokládají příklady několika vyjádření smluvních partnerů ETC. Např. jednatelka společnosti SUNN MORAVIA, s. r. o., uvádí, že ve smlouvě je dohodnuto, že výrobky značky ARDO budou prodávány dle dodaného ceníku. „Sdělení“ nebylo ke smlouvě přiloženo. Ceny jsou dané ceníkem společnosti ARDO. Asi v květnu 1998 byl na kontrole dodržování cen v jejich prodejně nějaký Ital doprovázený tlumočníkem. Kontrola proběhla bez závad, jelikož prodávají podle dodaného ceníku (ve spise listy 237 – 239). Společnost Carnova, s. r. o., sdělila, že jejich prodejní ceny odpovídají ceníku, že ceny z letáku „Prima ceny Ardo“ dodržují a že kontroly probíhají průběžně. Nedodržení doporučených cen by mohlo být důvodem k ukončení obchodní spolupráce (ve spise listy 287 – 290). Jiní prodejci naopak sdělují, že ceny stanovují sami na základě doporučených cen a že kontroly cen v prodejnách neproběhly. Většina obchodníků přesto na žádost Úřadu o zaslání vlastního prodejního ceníku spotřebičů ARDO přiložila nabídkový ceník ETC, podle něhož prodávají.

Šetření cen v prodejnách

Pracovníci Úřadu zjišťovali ceny výrobků značky ARDO v prodejnách v Brně a okolí, Praze a Žďáru n. Sáz. Hypernova v Praze i Brně např. prodávala za ceny nižší než jsou ceny uvedené v ceníku ETC, jiné prodejny respektovaly maloobchodní ceny pouze u některých spotřebičů, další dodržovaly veškeré ceny a od ceníkových cen ETC se vůbec neodchylovaly. Tento orientační průzkum v asi 10 prodejnách ukázal, že obchodníci buď ceny přesně dodržují nebo prodávají za ceny nižší než jsou ceny uvedené v ceníku ETC (ve spise listy 178 - 193).

Stanovisko ETC

Z vyjádření ETC k předmětu správního řízení vyplývá (ve spise listy 12 - 13), že otázka prodejní ceny pro zákazníka je součástí vzájemných konzultací mezi ETC a prodejcem. ETC předkládá svým obchodním partnerům své ověřené informace o přiměřenosti maloobchodních cen výrobků ARDO pro určité období. Tato doporučení vycházejí z rozsáhlých obchodně ekonomických průzkumů. Cílem obchodní politiky ETC je chránit konečného spotřebitele a současně chránit samotného obchodního partnera, zejména kontrolou dodržování těch smluvních podmínek, které jsou

v té chvíli významné. Proto obchodní zástupci ETC zjišťují při uzavírání kupních smluv, za jakou cenu hodlá obchodník zboží ARDO prodávat. Samotná smlouva podle mínění ETC neobsahuje ujednání, které by mohlo vést k narušování hospodářské soutěže. V praxi nebyl zaznamenán žádný případ, že by ETC ukončil spolupráci s obchodním partnerem z toho důvodu, že nedodržoval doporučené, maximální maloobchodní ceny.

Při ústním jednání zástupce ETC vysvětlil některá ustanovení kupní smlouvy a zodpověděl další otázky položené Úřadem. K čl. IV, bod 6 kupní smlouvy bylo uvedeno, že pokud dojde ke změně vstupů dovozce, zavazuje se kupující prodejní ceny aktualizovat ve vztahu k těm cenám, které se doporučují jako nové. Podstatou článku VII (resp. VIII), bodu 4 kupní smlouvy je, že ETC si nepřeje, aby zboží značky ARDO bylo předmětem dalšího „kšeftu“, tedy prodeje mezi maloobchodníky. Každý si může nakoupit zboží přímo od ETC. Ustanovením bodu 3, čl. XI (resp. XII) kupních smluv (první odrážka) je zamýšlena ochrana spotřebitele, aby kupující (občan) nemusel platit více jenom proto, že obchodník neumí obchodovat. Výrobek nesnese vyšší cenu, proto za bezdůvodné obohacování je považován prodej za vyšší ceny než jsou doporučené. Pod doporučené ceny obchodník jít může, což se také stává. Prodej za nižší ceny bývá zjišťován při kontrolách cen v prodejnách. Z důvodu nedodržování cen nebyla s nikým smlouva zrušena, nejsou uplatňovány ani žádné sankce v případech překročení maloobchodních cen. Poslední sloupec v cenících znamená doporučenou cenu na pultě.

Vymezení relevantního trhu

Pro posouzení smlouvy z hlediska účelu zákona je nutno vymezit relevantní trh, na němž se předpokládané protisoutěžní účinky smlouvy projevují.

Relevantní trh obecně je místem, kde se střetává nabídka s poptávkou. Trh se vymezuje věcně (výrobkově), časově a geograficky. Trh po stránce věcné zahrnuje všechny identické výrobky a výrobky, které spotřebitelé považují za zaměnitelné nebo nahraditelné vzhledem k jejich charakteristickým vlastnostem, specifickým rysům, ceně a zamýšlenému způsobu použití. Kupní smlouva uzavřená mezi ETC a maloobchodníky se týká různých druhů elektrospotřebičů pro domácnost, jako jsou automatické pračky se sušičkou nebo bez, mrazničky, chladničky, kombinace chladniček s mrazničkou, myčky, odsavače par, sušičky, mikrovlnné trouby.

Při vymezování trhu po stránce **věcné** vycházel Úřad z vlastních poznatků a z informací a dokladů získaných během řízení. Podpůrně bylo přihlédnuto též k rozhodnutí Evropské komise ze 17. 12. 1981 (Official Journal L 167, 15. 6. 1982), které se týkalo šetření podle čl. 85 Smlouvy o založení EHS na trhu „bílého zboží“. Na základě těchto informací vymezil Úřad výrobkový trh, který je relevantní danému případu, jako trh tzv. bílé techniky, tj. domácích elektrospotřebičů, kam lze zahrnout především pračky, myčky, ledničky a mrazničky.

Po stránce **geografické** zahrnuje relevantní trh území, které účastník řízení sám nebo na základě smluv zásobuje. Distribuce bílé techniky je organizována na národní bázi, neboť na celém tomto trhu existují homogenní podmínky. Z toho důvodu je relevantním geografickým trhem celé území ČR.

Po stránce **časové** jde o trh trvalý, charakterizovaný pravidelnými a opakujícími se dodávkami v průběhu celého roku. Pro potřebu správního řízení bylo zkoumáno období roků 1997 a 1998.

Na takto shora vymezeném relevantním trhu zjišťoval Úřad podíl společnosti ETC. Úřad vycházel z údajů poskytnutých Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR, Českým statistickým úřadem a z informací poskytnutých účastníkem řízení. Podle sdělení samotného účastníka řízení je jeho odhad podílu značky ARDO na trhu ČR provedený na základě marketingového průzkumu asi 19% ve velké bílé technice (tj. v sortimentu automatických praček, chladniček, mrazniček a myček). Podle kvalifikovaného odhadu Úřadu učiněného především na základě informací z ČSÚ činil podíl společnosti ETC na trhu bílé techniky v ČR více než 5% v obou sledovaných letech.

Zhodnocení důkazů na základě zákona o ochraně hospodářské soutěže

Úřad se komplexně zabýval kupní smlouvou, jejíž ujednání v některých částech byla důvodem pro zahájení správního řízení. Bylo zkoumáno, zda dotyčná ujednání jsou schopna narušit hospodářskou soutěž na vymezeném relevantním trhu.

Podle § 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže je účelem tohoto zákona ochrana hospodářské soutěže na trhu výrobků a výkonů (dále jen „zboží“) proti jejímu omezování, zkreslování nebo vylučování (dále jen „narušování“).

Podle § 3 odst. 1 zákona veškeré dohody mezi soutěžiteli, rozhodnutí sdružení podnikatelů a jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě (dále jen „dohody“), které vedou nebo mohou vést k narušení hospodářské soutěže na trhu zboží, jsou zakázané a neplatné, pokud tento nebo zvláštní zákon nestanoví jinak nebo pokud Úřad nepovolil výjimku.

Podle § 3 odst. 2 zákona jsou ve smyslu ustanovení odst. 1 zakázanými zejména dohody, popřípadě jejich části, obsahující např. přímé nebo nepřímé určení cen, popřípadě jiných obchodních podmínek, dohody o rozdělení trhu nebo nákupních zdrojů atd.

Pokud jde o aplikaci § 12 odst. 1 zákona, účastníkem řízení je soutěžitel, o jehož právech a povinnostech stanovených tímto zákonem má být v řízení rozhodnuto. Úřad v daném případě vycházel z účelu zákona, jímž je podle § 1 odst. 1 zákona ochrana hospodářské soutěže na trhu výrobků a výkonů proti jejímu nedovolenému omezování, zkreslování nebo vylučování. Úřad má za to, že účelu zákona bude dosaženo v řízení vedeném pouze s dodavatelem, který si vytvořil distribuční síť pro odbyt svých výrobků a stanovil maloobchodním prodejcům takové podmínky pro další prodej, které omezují jejich svobodné podnikatelské rozhodování. ETC návrh dohody inicioval, sestavil a předkládal druhým smluvním stranám, což však samo o sobě nezbavuje druhé strany dohody odpovědnosti za protiprávní jednání. Postavení společnosti ETC jako jediného účastníka správního řízení vyplývá z charakteru narušení soutěžního prostředí na stanoveném relevantním trhu. Podstatě správního deliktu by neodpovídalo, aby jen z ryze formálních důvodů byli účastníky řízení i provozovatelé prodejen (jako druhé strany dohody). Proto Úřad vedl řízení pouze se společností ETC, neboť zákaz jednání narušujícího hospodářskou soutěž, uložení pokuty a nápravná opatření uložená společnosti ETC budou postačující k naplnění účelu zákona.

Důkazem pro protiprávní jednání ETC jsou především uzavřené kupní smlouvy s maloobchodními prodejci, „sdělení“, přikládaná ke kupním smlouvám a nabídkové ceníky. Pro dokazování dále sloužily provedené výslechy svědků, písemná vyjádření maloobchodních prodejců – smluvních partnerů společnosti ETC, Úřadem provedený průzkum cen zboží zn. ARDO v prodejnách a písemná či ústní vyjádření ETC.

Kupní smlouva, ceníky i „sdělení“ přikládané k některým smlouvám jsou popsány výše. Úřad považuje za dohody narušující soutěž čl. IV, bod 6, čl. VII, bod 4 a čl. XI, bod 3 a 4 kupních smluv uzavíraných v roce 1998 (u smluv uzavíraných pobočkou ETC v Olomouci navíc i čl. IV, bod 3 kupních smluv) a čl. IV, bod 6, čl. VIII, bod 4 a čl. XII, bod 3 a 4 kupních smluv uzavíraných v roce 1999. Dohodu o určení ceny obsahují čl. IV, bod 3 (kupních smluv uzavíraných pobočkou ETC v Olomouci) a bod 6 a čl. XI (XII), body 3 a 4 kupních smluv. Dohodu o zákazu prodeje zboží značky ARDO dalším prodejcům pak obsahují čl. VII (VIII), bod 4 a čl. XI (XII), bod 3 kupních smluv. Pokud jde o dohodu o ceně, požadavek ETC na dodržování prodejních cen je jednoznačně stanoven ve smlouvách uzavíraných pobočkou ETC v Olomouci (čl. IV, bod 3). Ředitel této oblastní pobočky k zaslanému vzoru smlouvy uvedl, že jde o znění shodné se smlouvou vypracovanou ředitelstvím ETC Karviná. Cenová vázanost strany kupující je v dalších smlouvách dána čl. IV, bodem 6, podle něhož má kupující aktualizovat ceny zboží, které odebral, v souladu s pokyny prodávajícího, a čl. XI (XII), body 3 a 4, na základě nichž nesmí kupující překračovat doporučené ceny a má dodržovat dohodnuté maloobchodní ceny. Protiprávní jednání účastníka řízení pak dokládá i jím sepsané „sdělení“, které dával podepisovat odběratelům, a samotné ceníky, obsahující v posledním sloupci ETC stanovenou maloobchodní prodejní cenu. Seznamy prodejních cen byly ze strany ETC doprovázeny instrukcemi či opatřeními k jejich dodržování. V čl. XI (resp. XII), bod 3 kupních smluv je stanoveno, že důvodem pro odstoupení od smlouvy je mj. překračování doporučených ceny výrobků značky ARDO. Společnost ETC je oprávněna provádět kontroly maloobchodních prodejen kupujících a provádět

„opatření“ při nedodržování dohodnutých maloobchodních cen. O tom, že tyto kontroly skutečně byly prováděny, svědčí zkušenosti několika prodejců. Jeden z prodejců dokonce zaslal Úřadu kopii plné moci pro J. P., oblastního ředitele ETC v Mostě, jíž ho bývalý jednatel ETC zmocnil mj. ke kontrolám dodržování maloobchodních cen výrobků značky ARDO, a to na dobu od 1. 1. 1998 do 31. 12. 2002 (ve spise list 316). „Opatřeními“ v případě nedodržování dohodnutých cen bylo dle vyjádření několika prodejců míněno zastavení dodávek zboží ARDO a ukončení spolupráce s ETC.

Ustanovení § 3 zákona o ochraně hospodářské soutěže plně dopadá jak na horizontální, tak na vertikální dohody, tj. dohody mezi subjekty, které si nekonkurují, ale jejichž činnost na sebe navazuje, např. ve vztahu výrobce – distributor - prodejce. Dohoda, jež je předmětem tohoto řízení, je dohodou vertikální, jejíž účinky se projevily na horizontální úrovni – v maloobchodních prodejnách, jež všechny byly shodně zavázány společností ETC k dodržování prodejních cen pro konečné zákazníky. Spotřebitelé - zákazníci maloobchodníků ztratili možnost výběru z různých cenových nabídek, neboť mohli nakoupit bílé zboží značky ARDO od podstatné části prodejců v ČR pouze za totožnou cenu. Pro samotné prodejce dohoda znamenala vyloučení rizika spojeného se vzájemným soutěžením, vyloučení konkurence a její nahrazení zakázanou dohodou. Dohody o ceně zboží pro další prodej vedly ke sjednocení cen zboží značky ARDO mezi prodejci, k vyloučení soutěže mezi zbožím této značky (tzv. „intra-brand competition“), a tím k narušení soutěže na vymezeném relevantním trhu.

ETC jako tvůrce distribučního systému pro prodej svých výrobků a tvůrce kupní smlouvy určil maloobchodníkům ceny a obchodní podmínky pro další prodej. Maloobchodníci jsou přitom samostatní soutěžitelé – buď podnikající fyzické osoby nebo právnické osoby, jež o ceně jimi prodávaných výrobků mají rozhodovat samostatně a nezávisle.

Určování cen dohodami mezi soutěžiteli je s ohledem na funkci ceny závažným protisoutěžním deliktem. Cena jako výslednice vztahů mezi výrobcem, konkurencí a spotřebitelem hraje v tržní ekonomice klíčovou roli. Každý soutěžitel má o ceně svého zboží rozhodovat samostatně a nezávisle. Fixace cen je vždy protiprávní, není nutno dokazovat žádné dopady dohody o ceně na skutečné tržní podmínky. Porušení zákona spočívá již v existenci samotné dohody.

Úřad se neztotožnil s tvrzením ETC, že cena pro další prodej je pouze doporučená, neboť v tom případě by nebyla podepřena sankcí odstoupení od smlouvy či provedením „opatření“. Jak text samotné kupní smlouvy, tak další shromážděné listinné důkazy dosvědčují, že šlo o ceny pevné, nikoli doporučené. Jako zakázaná by byla hodnocena i dohoda o maximální prodejní ceně, kterou ve svém vyjádření účastník řízení připouští. V daném případě není nutno exaktně rozlišovat, zda šlo o cenu pevnou (jak nasvědčuje ceník, čl. XI, resp. XII, bod 4 kupní smlouvy, „sdělení“, čl. IV, bod 3 kupní smlouvy uzavírané pobočkou ETC v Olomouci), či o cenu maximální, od níž se prodejci mohli odchylovat směrem dolů, jak by vyplývalo z čl. XI (XII), bod 3 kupní smlouvy (možnost odstoupení od smlouvy v případě překračování doporučených cen). Zakázané je totiž jak přímé, tak nepřímé určení ceny.

Úřad konstatuje, že účastník řízení porušil ustanovení § 3 odst. 1 zákona tím, že uzavřel dohody o prodejních cenách zboží značky ARDO pro konečné spotřebitele ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 písm. a) zákona, které jsou zakázané a neplatné.

Účastník řízení dále porušil ustanovení § 3 odst. 1 zákona tím, že jako výhradní dodavatel spotřebičů značky ARDO v ČR zakázal svým odběratelům volně disponovat se zbožím, i když po uhrazení kupní ceny přešlo do jejich vlastnictví. Tímto opatřením došlo k narušení hospodářské soutěže na trhu bílé techniky, neboť zboží značky ARDO mohl maloobchodník koupit pouze od ETC. Žádný následující vlastník tohoto zboží (maloobchodník) nesměl zboží ARDO dodávat za účelem dalšího prodeje, takže části možných zájemců o zboží ARDO byl odepřen přístup na trh (pokud z nejrůznějších důvodů nechtěli nebo nemohli uzavřít smlouvu s ETC a nakupovat zboží přímo od této společnosti). U výhradního dodavatele je takovéto omezování volného pohybu zboží na trhu nepřípustné. Úřad posoudil toto jednání jako zakázané podle generální klauzule § 3 odst. 1 zákona.

Úřad orientačně u prodejců zjišťoval, zda podobná ujednání o určení cen pro další prodej nejsou praktikována i dalšími dodavateli bílé techniky. Bylo zjištěno, že někteří dodavatelé ceny

doporučují, avšak tato doporučení nemají charakter závazných cen. Nezávazná cenová doporučení jsou přípustná za předpokladu, že dodavatel prodejní ceny vždy jako doporučené označuje a tak i jedná.

Praxe v EU

Pod jurisdikci článku 85 Smlouvy (dohody omezující soutěž) spadají i dohody, při kterých jedna ze smluvních stran dobrovolně omezuje svoji podnikatelskou aktivitu ve prospěch druhé smluvní strany tak, že fakticky dochází k cenové vázanosti.

Evropská komise se problematikou cenové vázanosti distributorů zabývala v několika případech. Např. ve věci SYSTEMFORM CASE (OJ L 47 z 18. 2. 1997) Komise prokázala, že všechny kontrakty, které německá společnost SYSTEMFORM GmbH uzavřela se svými distributory, obsahují omezení volnosti distributora určit své vlastní ceny. Tato omezení spočívala v tom, že ceny pro konkrétní teritorium by měly být tvořeny společně dodavatelem a distributorem. Dalším významným případem je věc Telefunken (rozhodnutí Komise 82/267/EEC DOCNUM 382 DO 267). Bylo prokázáno, že smlouvy mezi společností Telefunken a distributory obsahují ustanovení, která mj. nepřímo určují prodejní ceny distributorů. Jednání společnosti Telefunken bylo posouzeno podle čl. 85 odst. 1 Smlouvy jako zakázaná kartelová dohoda a účastník řízení dostal pokutu 1 000 000 ECU. V případě Van Maewijk/FNK-SCK Komise prokázala, že holandská firma FNK aplikovala v průběhu 12 let doporučené ceny. Komise uložila společnosti FNK pokutu ve výši 11,5 milionů ECU. Další případy cenové vázanosti byly řešeny národními antimonopolními úřady (Španělsko, Portugalsko, Německo). Např. v Německu Bundeskartellamt pokutoval výrobce a importéry barev, zubní pasty a džínových kalhot za to, že nezávazné doporučené ceny pro uvedené výrobky byly vnuceny distributorům.

Možnost omezit distributora při stanovení prodejních cen pro spotřebitele není zahrnuta ani v platných blokových výjimkách. Dohoda, jíž by se smluvní strany vzdaly možnosti nezávisle určovat své ceny a obchodní podmínky, by přesáhla rámec blokových výjimek (nařízení Komise). Dokonce i v Oznámení Komise pro dohody zanedbatelného významu (Official Journal C 372 ze dne 9. 12. 1997) se uvádí, že aplikovatelnost čl. 85 odst. 1 Smlouvy nemůže být vyloučena mj. pro vertikální dohody, jejichž cílem je stanovení prodejních cen, a to i tehdy, pokud by podniky splňovaly kritéria *de minimis* stanovená v Oznámení.

Úřad konstatuje, že jeho posouzení jednání společnosti ETC na základě českého zákona o ochraně hospodářské soutěže není v rozporu s přístupem Evropské komise k podobným dohodám.

Odůvodnění výše pokuty

Podle § 14 odst. 4 zákona je Úřad oprávněn za porušení ostatních povinností uvedených v tomto zákoně uložit soutěžitelům pokutu až do výše 10 mil. Kč nebo do výše 10% z čistého obratu za poslední ukončený kalendářní rok. Jestliže je prokázán majetkový prospěch soutěžitele v důsledku porušení povinností podle tohoto zákona, uloží se mu pokuta nejméně ve výši tohoto prospěchu.

V daném případě nelze majetkový prospěch, který případně účastníkovi správního řízení vznikl, vyčíslit. Majetkovým prospěchem se rozumí takový penězi vyčíslitelný prospěch, který by ETC nezískal, kdyby se předmětného protisoutěžního jednání nedopustil. Správní orgán dospěl k závěru, že jakékoli propočty o výši případně získaného majetkového prospěchu by byly pouze hypotetické, a tudíž jako podklad pro rozhodování nepřijatelné. Úřad proto při určení výše pokuty vycházel z věty prvé § 14 odst. 4 zákona a stanovil pokutu ve vazbě na čistý obrat. Čistý obrat společnosti ETC za r. 1997 činil 847 mil. Kč. Desetiprocentní hranice obratu se týká celkového obratu, nikoli pouze obratu za dotčené výrobky. Úřad při určení konkrétní výše pokuty za porušení § 3 odst. 1 zákona použil správního uvážení, přičemž přihlédl k těmto kritériím a zásadám:

- závažnost porušení zákona, typ skutkové podstaty - dohody o cenách podle § 3 zákona jsou považovány za závažné porušení zákona. ETC si byl vědom nezákonnosti svého jednání, o čemž svědčí dokumenty „sdělení“, které dával podepisovat obchodníkům. Dohody nejen mohly vést, ale i vedly k omezení hospodářské soutěže. Na druhou stranu vertikální dohody nezpůsobují tak značné narušení soutěže, jak tomu bývá u dohod horizontálních.

- délka porušování zákona - § 3 odst. 1 zákona je porušován od počátku r. 1998, jde tedy o porušení zákona trvající déle než 1 rok. ETC podobná zakázaná ujednání užíval i v dříve uzavíraných smlouvách s velkoobchodníky, takže protiprávní stav trval v souhrnu ještě déle.
- zásada proporcionality - výše pokuty je proporcionální k závažnosti porušení zákona,
- zásada nediskriminace - výše pokuty je porovnatelná s pokutami uloženými v obdobných případech za uzavření zakázané dohody o cenách,
- důležitost trhu, postavení ETC na trhu – bílá technika pro domácnosti patří z hlediska zákazníků k důležitému trhu, podíl ETC na tomto trhu není zanedbatelný,
- ETC byl iniciátorem dohod a tvůrcem distribuční sítě,
- polehčující okolností je to, že ze strany ETC šlo o první porušení zákona,
- negativně je naopak hodnoceno, že ETC neprojevil v průběhu řízení snahu o nápravu závadného stavu, neuznal porušení zákona, nedodal Úřadem vyžádané podklady.

Úřad uložil pokutu ve výši uvedené ve výroku rozhodnutí, neboť uložení pokuty je jedním z prostředků k zajištění, aby pravidla hospodářské soutěže byla ze strany soutěžitelů respektována. Uložená pokuta vystihuje dvě základní funkce právní odpovědnosti, a to funkci represivní - postih za porušení povinností stanovených zákonem a funkci preventivní, která směřuje k předcházení porušování zákona. Ve shora uvedeném kontextu považuje Úřad uloženou pokutu za sankci odpovídající prokázanému protisoutěžnímu jednání.

Ze všech shora uvedených důvodů Úřad rozhodl tak, jak je ve výroku uvedeno.

Poučení o opravném prostředku

Proti tomuto rozhodnutí může účastník řízení podle § 61 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb. podat rozklad k předsedovi Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže prostřednictvím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, a to do 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Včas podaný rozklad má odkladný účinek.

JUDr. Eliška Balaščáková,
pověřená řízením
IV. výkonného odboru

Rozhodnutí obdrží:
JUDr. Josef Corradini, advokát, Valova 24, 724 00 Ostrava – Stará Bělá
EAST TRADING COMPANY, spol. s r. o., Václavské nám 808/66, 110 00 Praha 1 – Nové Město